

**Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi**

**Azərbaycançılıq ideyasının
təbliği: dövlət müstəqilliyimizin
bərpaasının 30-cu ili-azərbaycançılıq
bizi birləşdirən əsas dəyərdi**

Tarixi Azərbaycan şəhəri İrəvan həm tariximizin, həm mədəniyyətimizin, həm ictimai fikrimizin, həm də milli maarifçiliyimizin inkişafında çox əhəmiyyətli rola malikdir. Milli maarifçilik prosesinin başlanması eyni zamanda azərbaycançılıq ideologiyasının inkişafına açıq təkan verirdi.

İrəvan Müəllimlər Seminariyası azərbaycançılıq ideyasının formalaşmasında təsirli rol oynadı..

Milli düşüncəli ziyalılar, müəllimlər azərbaycançılığın işığında İrəvan şəhərində Azərbaycan maarifçilik hərəkatının yaranması olduqca mühüm hadisə olub və bu hərəkatın geniş vüsət almasında isə 140 illiyi tamam olan İrəvan Müəllimlər Seminariyasının xüsusi yeri var. İrəvan Müəllimlər Seminariyası 1881-ci il noyabrın 8-ci ildə açılıb və 69 şagirdi olub, seminariyanın direktoru Stepan Suşevskiy idi, Q.Qənbərov, Məmmədbağır Qazızadə, Mixail Klopov hüquq, Azərbaycan dili, rus dili və ədəbiyyatı və başqa fənlərdən dərs deyiblər.

**140 yaşlı İrəvan
Müəllimlər
Seminariyası
necə yaranıb?**

Tədqiqatçıların yazdıqlarına görə, "Kavkazskiy kalendar"ın 1900-cü il məcmuəsinin 335-ci səhifəsində Rəhim Xəlilovun həm Uluxanlı məktəbinə, həm də özünü layiqli müəllim kimi təqdim etdikdən sonra 1881-ci ildə fəaliyyətə başlayan İrəvan Müəllimlər Seminariyasına dəvət olunduğu göstərilir. 37 ilə qədər fəaliyyət göstərən bu təhsil ocağı 1918-ci ilin 6 avqustunda İrəvan gimnaziyası və Uluxanlı məktəbi ilə eyni vaxtda bağlandı.

**Regionda dünyəvi
təhsil verən yeni
tipli məktəb
- İrəvan Müəllimlər
Seminariyası...**

Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyev İrəvan Müəllimlər Seminariyasının

140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam verib. Sərəncamda qeyd edilir ki, İrəvan şəhəri tarixən azərbaycanlıların köklü yaşadığı böyük elm, maarif və mədəniyyət mərkəzlərindən biri kimi şöhrət tapıb. "Şəhərdə Azərbaycan xalqına məxsus son dərəcə zəngin ədəbi-mədəni mühit formalaşmışdır. İrəvan xanlıqı çar Rusiyasının tərkibinə qatıldıqdan sonra burada dünyəvi təhsil xüsusi diqqət yetirilməsində həmin mühitin özü əhəmiyyətli rol oynamışdır. XIX əsrin ikinci yarısından etibarən Cənubi Qafqazda maarifçilik hərəkatı geniş vüsət aldı. Regionda dünyəvi təhsil verən yeni tipli məktəbin - İrəvan Müəllimlər Seminariyasının açılması da məhz bu vaxtlara təsadüf edir. 1881-ci ilin noyabr ayında fəaliyyətə başlayan İrəvan Müəllimlər Seminariyası çar ha-

kimiyətinin bölgədəki maraqları naminə yaradılmasına baxmayaraq, 40 ilə yaxın müddətdə hazırladığı müasir dünyagörüşünə və düşüncə tərzinə malik yüksəkixtisaslı milli müəllim kadrları ilə azərbaycanlıların üstünlük təşkil etdiyi İrəvan mahalında ədəbi-ictimai, elmi-mədəni həyatın ənənəvi dolğunluğunun və canlılığının qorunub saxlanılmasında təqdirəlayiq xidmətlər göstərmiş, pedaqoji fikir salnaməmizə yadda qalan səhifələr yazmışdır. Görkəmli maarifpərvər Firidun bəy Köçərli seminariyanın ilk müəllimlərindən olmuş, geniş mədəni-maarif işləri aparmışdır. Seminariyanın məzunları sırasında xalqımızın bir çox tanınmış şəxsiyyətləri və

baycan dilinin inkişafına qısanlıqla yanaşırdı və buna baxmayaraq dövrün mütərəqqi ziyalıları ana dilinin inkişafına çalışır, ana dilli məktəblərin açılmasına səylər göstərirdilər. "Bu dövrdə ana dillində tədrisin həyata keçirilməsi mühüm məsələ idi.

Çünki o dövrdə milli məsələlərə imkan verilmirdi. Təhsilə marağın olması Rusiyanın Avropadan götürdüyü mədəniyyətdən istəsə də, istəmə də Azərbaycan xalqına və digər xalqlara ötürməsi də bizim maarifçilik tariximizdə əhəmiyyətli rola malikdir. XIX əsrdə maarifçilik hərəkatı başladı və Azərbaycan ərazisində ilk məktəblər XIX əsrin ortalarında açılmağa başladı. 1838-ci ildə

van Müəllimlər Seminariyasının, bu maarif ocağının azərbaycançılıq ideologiyasına töhfələri böyük olub. "

Prezident İlham Əliyevin İrəvan Müəllimlər Seminariyasının 140 illik yubileyinin keçirilməsi ilə əlaqədar imzaladığı sərəncamı yüksək qiymətləndirən Q.Hacıyevin sözlər görə, bu seminariyada azərbaycanlı, türk övladları təhsil alırdı, bu da böyük bir ziyalı ordusunun yetişməsinə təkan verirdi: "Prezidentin bu barədə sərəncam

imzalamasının çox mühüm tarixi əhəmiyyəti var. İrəvanın Azərbaycan milli maarifçilik hərəkatının əsas sütunlarından biri olub. Azərbaycanın mədəniyyət, maarif ünvanlarından olan İrəvan çox böyük ziyalılar, nəhəng şəxsiyyətlər yetişdirib" - deyər Q.Hacıyev qeyd etdi.

İradə SARIYEVA
Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.

dövrünün görkəmli ziyalıları vardır".

**"Bu maarif ocağının
azərbaycançılıq
ideologiyasına
töhfələri
böyük olub"**

AMEA-nın Qafqazşünaslıq İnstitutunun ermənişünaslıq şöbəsinin müdiri, professor Qasım Hacıyev bizimlə söhbətində bildirdi ki, İrəvan Müəllimlər Seminariyasının azərbaycançılıq ideologiyasının formalaşmasında və intişar tapmasında çox önəmli rolu var. Prezident İlham Əliyevin Seminariyanın 140 illiyi ilə bağlı imzaladığı sərəncamın böyük tarixi əhəmiyyətə malik olduğunu deyən Q.Hacıyevin sözlərinə görə, həmin dövrdə bu seminariyanın açılması mühüm hadisə idi. Q.Hacıyev deyir ki, o dövrdə Çar Rusiyası Azər-

Şuşa ikiillik rus məktəbi yaradılıb, orada rus dilli məmurular hazırlayırdılar, iki sinif hesab dərsi keçirdilər. Bir çox mütəfəkkirlərimiz də oradan meydana çıxdı ki, Avropa ölkələrinə gedib təhsillərini inkişaf etdirdilər. Ondan sonra Bakıda, İrəvan şəhərində məktəblər belə yaranmağa başladı. Bildiyim qədər XIX əsrin 40-cı illərinin əvvəllərində İrəvanda məktəblər yaranıb. 1881-ci ildə İrəvan Müəllimlər Seminariyasının yaranması milli maarifçilik hərəkatımızın daha da gücləndirilməsinə böyük təkan verib. Bizim milli tariximizdə, azərbaycançılığın inkişafında çox mühüm rol oynayan böyük ziyalılarımızın bir qismi İrəvan Müəllimlər Seminariyanın məzunları olub. Burada həmçinin bizim çox görkəmli müəllimlərimiz, pedaqoqlarımız dərs deyib. Bütün hallarda İrə-